

Yıl/Year:2 Sempozyum Özel Sayısı/Special Issue of The Symposium,

Kasım/November, 2021, s. 189-203

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

Yayın Geliř Tarihi:09-09-2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

Yayınlanma Tarihi:30-11-2021

ISSN: 2757-6000

Selcan Kalın

Atatürk Üniversitesi

kalinselcan@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6466-471X

FERNANDEZ ARMAN VE DAVID HAMMONS’UN ESERLERİNİN İNCELENMESİ*

Özet

Sanat tarihin de sanat anlayışlarının oluşum süreçleri içerisinde de her anlayışın ve sanatçıların fikirleri, tekniğı, dili ve malzeme kullanımı açısından farklılıklar arz etmiştir. Bu anlayışlar yüzyıllar içerisinde de sanatta değişimler sınır tanımamıştır. Bu değişimler sanat temelli anlayışlara ve farklı fikirlerin oluşumunu ortaya koymaktadır. 20-21. yüzyıl da sanatın tuval yüzeyinde bağılı kalınmadığına sanat akımlarında ve sanatçıları tarafından yenilikler sunulmuştur. Oluşan bu yenilikler sanat diline, tekniğine ve malzeme kullanım da sınır tanımadan yansımıştır.

Sanatçıların eserlerindeki felsefelerini oluştururken kurguladığı ve tasarımların da tuval yüzeylerin de boyanın yanında gerçek nesnelerin kullanımını da yer vermişlerdir. Aynı zaman da sanat anlayışlarının temsili durumu halini getirmişlerdir. Gerçek ve somut nesnelerin kullanımı; sanatçı tarafından bazen bulmaca, bilmece ya da şiirsel anlatımla izleyiciyi düşünmeye çalıştırmıştır.1960’lı yıllarından başlayıp çağdaş sanata kadar süregelen toplumsal, sosyo-kültürel, psikolojik, teknolojik, bilimsel gibi sanatsal yönden ele alınan konulara yer verilmiştir. Sanatçıları açısından sanatsal ifade biçimi olarak üslup, teknik

* Bu makale, Uluslararası İletişim ve Sanat Sempozyumu (4-5 Eylül) kapsamında sunulan “Fernandez Arman ve David Hammons’un Eserlerinin incelenmesi” adlı bildiri tam metninin genişletilmiş halidir.

ve reel malzeme kullanımı açısından olmuştur. Söz konusu reel ve somut malzeme kullanımı yönünden sanatçılar, günlük yaşamda kullanılan eşyalar sanatlarının merkezinde yer vermişlerdir.

Bu çalışma da Fernandez Arman ve David Hammons'un eserleri incelenmesi yönünden sanatçıların eserlerindeki üslup, birden fazla disiplinin kullanımı, teknik ve malzeme kullanımının plastik sanatlar da analizleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fernandez Arman, David Hammons, Eser, Çağdaş Sanat.

A REVIEW OF THE WORKS OF FERNANDEZ ARMAN AND DAVID HAMMONS

Abstract

In the history of art and in the formation processes of art understandings, each understanding and artists' ideas, techniques, language and materials have differed in terms of use. Changes in art over the centuries knew no limits with these understandings. These changes reveal art-based understandings and the formation of different ideas. In the 21st century, innovations were presented by art movements and artists, as art was not adhered to on the canvas surface. These innovations have been reflected in the language of art, technique and use of materials without any limits.

While creating the philosophies of the artists in their works, they also included the use of real objects in their designs and canvas surfaces as well as paint. At the same time, they have become the representation of the understanding of art. Use of real and tangible objects; by the artist, he sometimes made the audience think with a puzzle, riddle or poetic expression. The topics covered in artistic aspects such as social, socio-cultural, psychological, technological and scientific, starting from the 1960s and continuing until contemporary art, are included. For the artists, the style as a form of artistic expression has been in terms of the use of technical and real materials. In terms of the use of real and tangible materials in question, the artists have placed the items used in daily life at the center of their art.

In this study, the style in the works of the artists, the use of more than one discipline, the use of techniques and materials in the plastic arts were analyzed in terms of examining the works of Fernandez Arman and David Hammons.

Key Words: : Fernandez Arman, David Hammons, Artwork, Contemporary Art.

Giriş

Sanat akımlarının oluşum ve gelişim süreçlerin de sanatçılar eserlerini ortaya koyarken farklı teknikler, biçimler, malzeme kullanımları sanatsal açıdan önemlilik arz etmiştir. Sanat tarihin de plastik sanatlar da iç ve dış mekân da sergilenen eserler de yüzey üzerinde kullanılan gerçek nesnelerin parçalara ayrılması, bükülmesi, boyanması, dikilmesi biçimsel sorgulamalara girilmiştir.

Plastik sanatlar da sanatçının konu, dil, teknik ve malzeme kullanımı çeşitlilik sağladığından çevrenin ve toplumun aynası olarak beslenmiş ve referans olmuştur. Bununla birlikte, sanat temelli resim alanında çalışan sanatçılar sanat yaklaşımları,

çalışmalarındaki biçim, teknik, malzeme kullanımı ve verdikleri mesajlar eserin yaratım süreçlerini etkilemiştir.

Bu çalışma da 20-21. yüzyıl da üretken sanatçılardan Fernandez Arman ve David Hammons'un eserlerinde incelemeleri ve analizleri yapılmıştır. Farklı teknik, üslup ve malzeme kullanan Fernandez Arman azlık-çokluk, üretim-tüketim konuları işleyerek seri yerleştirmeleri dikkat çekmektedir. Arman çalışmaların da bu konuları vurgulamak için çalışmaların da günlük hayattaki, sıradan, reddedilmiş kullanılmayan eşyaları yığıntılar hâlinde kullanmıştır. David Hammons da yaşadığı Afrika yerel kültüründen beslenerek Afrika-Amerika kültürünü konu edinmiştir. Sanatçı kumaş, muşamba, kemik, şişe kapakları, cam şişelerini kullanarak sosyo-ekonomik, sosyo-psikolojik gibi temaları çalışmaların da değinerek dikkat çekmiştir.

Yöntem

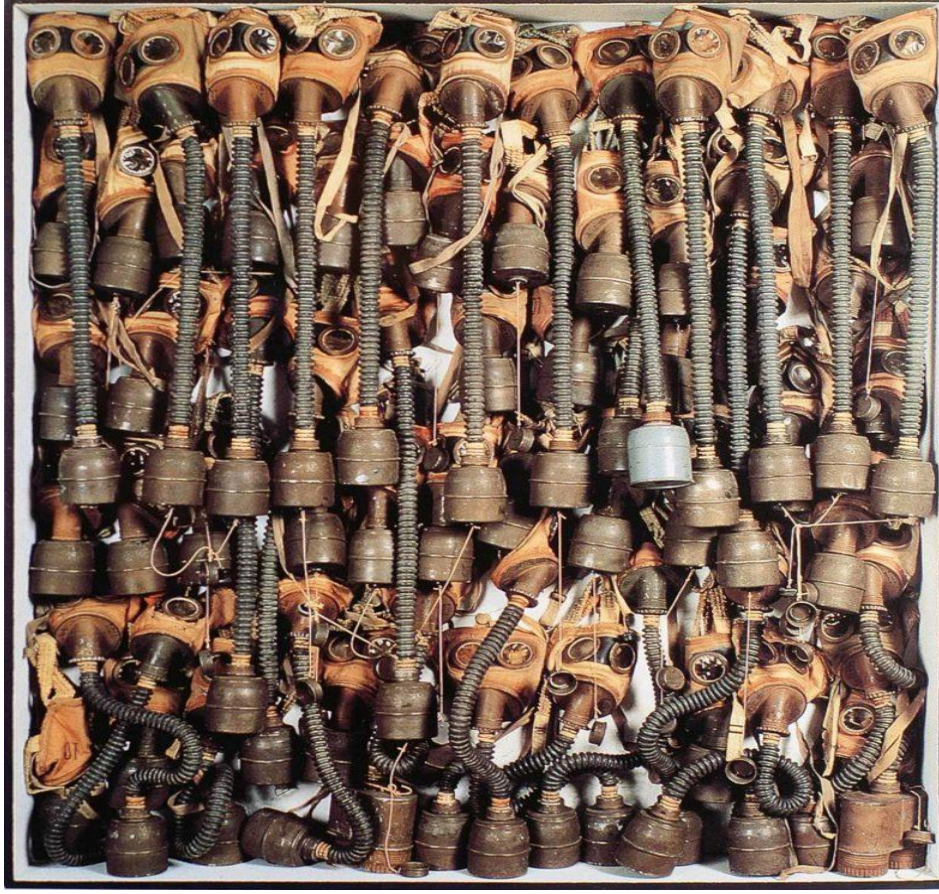
Çalışma da nitel yaklaşımdan görseller de ise betimleme çalışmasından yola çıkılarak yapılmıştır. Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemin de doküman olarak yerli ve yabancı görsel ve yazılı kaynaklar araştırılıp incelenmiş ve literatür taraması yapılmıştır. Kitap, makale, tez ve internet sitelerinden başvurularak kaynaklık sağlanmıştır. Fernandez Arman ve David Hammons'un eserlerinin incelenmesi ve analizleri yapılarak sanatçıların eserlerinin felsefesi, üslup, teknik ve malzeme kullanımlarının araştırmalarına başvurulmuştur.

Fernandez Arman(1928-2005):

1928 yılında Fransa'da doğmuştur. Fransa'nın Nice'deki Ecole Nationale des Arts Décoratifs'te mezun olmuştur. Arman babasının yaptığı yağlı boya ve çektiği fotoğrafları çocukluk yaşların da babasını çalışmalarını örnek alarak sanatçı da resim yapmaya başlamıştır. Nicolas de Staël'in ve Vincent Van Gogh'tan esinlenerek soyutlamalar yapmıştır (Arman, t.y. : 1.paragraf).

Sonraki çalışmaların da iki boyutlu nesneleri sanat nesnesi olarak seçmiş ve sanata dönüştürmüştür. Fransa'da doğan Amerika'lı sanatçı çalışmalarında yer alan nesnelerde tekrarlılık ve seriliği deforme edip formlar bir düzene koyarak sunmuştur. Genellikle sanatçı bu tekrarlılığı toplumun sosyal ve psikolojik yansımalarına eşlik etmiştir. Bu yansımalar sanatçının çalışmaların da kaybolmuşluk, sıkışmışlık, sınırlılık, yaşanmışlık, cinsellik ve seri üretim gibi konu edinmiştir. Bununla birlikte modern-çağdaş dönemdeki asamblaj çalışmalarındaki Kavramsal, Minimalist ve Yeni Gerçekçilik sanat anlayışlarına dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar da Fransız avangard sanatçısı Marcel Duchamp'ın hazır nesne kullanımı fikrinden yola çıkarak çalışmalarını ortaya koymuştur. Arman, çalışmaların da bisiklet parçaları, taraklar, tıraş fırçası, musluklar, tekerlekler, kaşıklar, yağlı boya tüpleri, enstrüman aletleri, boya fırçaları, saatler, cd ve kapı anahtarları gibi

iki ve üç boyutlu nesneleri kırarak, keserek ya da parça bütün ilişkisini kullanarak yerleştirmeler yapmıştır.

Görsel 1. Fernandez Arman, “*Home Sweet Home (Evim Güzel Evim)*”, Bir Kutuda Gaz Maskeleri, 1960.

<https://www.dailyartmagazine.com/arman-works-you-need-to-know/>

Fernandez Arman, “*Home Sweet Home (Evim Güzel Evim)*”(Görsel 1) adlı çalışmasın da gaz maskeleri birikmiş bir şekil de ya da yığıntı halinde rast gele kutu içine montelenmiştir. Bu gaz maskeleri kutu içerisinde yukarıdan aşağıya doğru aynı hiza da yer alacak şekilde plastik hortum ve metal uçları ile birlikte sarkıtılmıştır. Sanatçı, yukarıdaki maskelerin arasına boşluğu dolduracak şekilde diğer gaz maskeleri de boşluk kalmayacak sıklıkla yerleştirmiştir. 1960’lı yıllar da kullanılan bu gaz maskeleri kalabalıktaki hastalıklardan korunmayı temsili olarak tehlikeyi ve o yıllar da savaşa karşı duyulan korkuyu ifade etmiştir.

Arman, o yıllardaki devam eden savaşın sosyo-psikolojisinin etkisiyle toplumun çektiği sıkıntıları ve yaşadıklarından beslenerek bunu dolaylı olarak sanatına yansıtmıştır. Sanatçı, sanatında nesne olarak gaz maskelerini seçmiş ve sanat anlayışın da sanat nesnesi olarak hazır nesne olan bu maskeleri kullanmıştır. II. Dünya Savaşının etkisiyle savaşın iz bırakmışlığını ironik ve parodik bir söylemle anlatarak savaşa göndermeler de

bulunmuştur. Arman, çağdaş bir üslup kullanmış ve çeşitli ve farklı nesneleri sanat nesnesi olarak sanatına dâhil ederek sanata dönüştürmüştür.

Görsel 2. Fernandez Arman, “*Tıraş Fırçalarından Venüs*”, Tate Gallery, Londra, Karışık Malzeme, 1969.

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/arman-bluebeards-wife-t03380>

Fernandez Arman, “*Tıraş Fırçalarından Venüs*”(Görsel 2) adlı çalışmasında şeffaf plastikten yapılmış başsız venüsün içerisine yerleştirilen çeşitli ve farklı kimlikteki kişilerin kullandığı tıraş fırçalarını sanatçı fırçaların renk ve biçim çeşitliğinden yararlanmıştır. Bu tıraş fırçaların bir kısmı tahtadan bir kısmını da demir uçlardan yapıldığı görülmektedir. Arman, istiflenmiş bir şekil de cinsiyet kavramına dikkat çekmiştir. Sanatçı kime ait olduğu ya da sosyal kimliği belli olmayan bu nesneleri yığıntılar halinde boşluk olmayacak şekilde polyesteri kaplayacak şekilde yerleştirmiştir. Fernandez Arman, bu çalışmasında kaide üzerine yerleştirilen enstalasyon da tıraş fırçalarını çağdaş bir dil kullanarak sanat nesnesi olarak kullanmıştır.

Arman, “*Madison Caddesi*”, (Görsel 3) adlı çalışmasında yığıntılara halinde farklı, belirsizlik arz eden kişilerin kimliklerini, cinsiyet temalarına değinerek kadın olgusuna vurgu yapmıştır.

Sanatçı, farklı kimlik ve kişilerin giydiği renkli ve dokudaki bayan ayakkabıları toplu olması Madison Caddesindeki “tık tık ”ayakkabı sesiyle yürüyen kadınlara

göndermelerde bulunmaktadır (Arman, t.y. : 3. paragraf). Bununla birlikte bu cadde de yürüyen kadınların ayakkabı sesleri Arman'a ilham kaynağı olup bu eseri oluşturduğunu göstermektedir.

Görsel 3. Fernandez Arman, “Madison caddesi”, Bir Kutuda Topuklu Kadın Ayakkabıları, 1962.

<https://explicquemoilartcontemporain.tumblr.com/post/175584571727/accumulation-obsession-madison-avenue-1962>

Fernandez Arman, ayakkabıları boşluk olmayacak şekilde topukları bazen yukarı gelecek şekilde bazen de ayakkabıları iç içe yerleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu ayakkabılar genellikle siyah, krem, kahverengi ve bir tane kırmızı ve mavi çift ayakkabı kullanmıştır. Bu çalışmayı bir kutu içerisine ayakkabıları yerleştirerek gerçekleştirmiştir. Yığıntılar, halinde yerleştirilen bu ayakkabılar merkez de olmak üzere alt tarafta siyah ayakkabı ve mavi ayakkabılar üzerinde denge kurulacak üst üste birikinti şeklinde dizmiştir.

Arman, topuklu kadın ayakkabılarını seri halinde bazen bükmüş bazen de farklı noktalara dağılan ayakkabıların yeniden tekrar etmesi kısır bir döngüyü çağrıştırmaktadır. Sanatçı bu nesneleri bir araya getirerek mağaza vitrinlerindeki nesnelere de vurgu yapmış ve aynı zaman da azlık-çokluk, üretim-tüketim, değersiz-değerlilik gibi konuların üzerinde durmuştur. Bununla birlikte seri halinde kullanılan bu enstalasyon çalışma da Arman, topuklu bayan ayakkabılarının sanatının nesnesi olarak çağdaş bir üslupla izleyiciye sunmuştur.

Arman, “*Petits Déchets Bourgeois (Küçük Burjuva Çöp Kutusu)*”, (Görsel 4) adlı eserinde cam vitrinin içine yerleştirilmiş atık nesneler yer almaktadır.

Görsel 4. Fernandez Arman, “*Petits Déchets Bourgeois (Küçük Burjuva Çöp Kutusu)*”, Karışık Teknik, 1959.

<https://www.artbasel.com/catalog/artwork/20329/Arman-D%C3%A9chets-bourgeois>

Bu nesneler; eski kağıtlar, ağaç dalları, metal şişeler, karton kutular buruşturularak, kesilerek, eğerek ve bükerek dört tarafı camla çevrili kutunun ya da vitrinin içine monte edilmiştir. Günlük hayatta atık haline gelen nesneleri sanat objesi olarak kullanmış ve heykelsi niteliğiyle bir kaidenin üzerinde sergilenmiştir. Cam vitrin içerisine yerleştirilen çöp olan malzemeler kalın camla kenarlarından vidalanmıştır.

Arman, genellikle hazır nesneleri kapalı bir mekân içerisi olarak kutuya ya da cama yerleştirdiği görülmektedir. Bu yerleştirmelerin içerisine iki ve üç boyutlu hazır yapımları yatay, dikey, çapraz ya da rastlantısal olarak dizilimi sağlamıştır. Arman (Görsel 4) adlı yapıtın da nesneleri çağdaş bir dil, karışık teknik ve günlük hayattaki hazır olan her şeyi sanatının merkezinde kullanmıştır.

David Hammons(1943-):

David Hammons,1943'te Springfield, Illinois'de doğmuştur. Hammons, Los Angeles City College ve Los Angeles Ticaret ve Teknik Koleji'nden mezun olmuştur. Sanat eğitime devam etmek için [Charles White](#) ile Otis Sanat Enstitüsü'nde akşamları atölye derslerin de ders almaya başlamıştır ([Hammons, t.y. : 3. Paragraf](#)).

Hammons, çalışmaların da Afrika-Amerika kültürüne ait sembollerle yaşananları eserlerinde konu edinerek metaforik olarak izleyiciye vermek istediği mesajı iletmiştir. Sanatçı, çalışmalarında Minimalist ve Arte Povera (Yoksul Sanat) sanat anlayışlarıyla işlerini çağdaş bir dille ortaya koymaktadır. 20.yüzyıl Fransız Dada sanatçısı Marcel Duchamp'tan ilham almıştır. Hammons, saç telleri, kesilmiş, yırtılmış, eski kumaş, bez ve muşamba parçalarını yerleştirme, heykel ve performansla sanatının parçası haline getirmiştir. David Hammons, çağdaş sanatın üretken sanatçılarından biridir.

David Hammons, 1986 yılında yaptığı “ *Yüksek Hedefler*”, (Görsel 5) adlı yerleştirmesin de Cadman Plaza da bulunan elektrik direklerine şişe kapaklarını farklı motiflerle dairesel geçişler sağlayarak dört direğe ayrı ayrı kurguladığı desenleri montelemiştir.

Bu beş direk üzerine işlenen dantelsi ve mozaiği anımsatan iç içe geçen dairesel motifli desenler montelenerek ve iplere dizilerek yerleştirilmiştir. Her direğin tepesi ne dairesel metal ve ortasına basketbol potasını yerleştirerek, boş duran elektrik direklerini şişe kapakları ve basket potası malzemelerini kullanarak static heykelsi bir yapıya dönüştürmüştür. Hammoms, bu direklerin uzunlu ve kısalı olarak seçmiş olması Afrika-Amerika kültürüne karşı alçak ve yüksek kültüre göndermelerde bulunmak istemiştir.

Görsel 5. David Hammons, “ *Yüksek Hedefler* ”, 1986, Basketbol Potaları, Şişe Kapakları, Karışık Teknik, Yerleştirme Görüntüsü, Cadman Plaza, Brooklyn, New York.

<https://artinthestreets.org/text/dark-angels-of-dust-david-hammons-and-the-art-of-streetwise-transcendentalism>

Direklerin aynı boy da olmaması, kişinin kendini aynı çizgi de sınırlandırmayıp şahsın kendini gerçekleştireceğini ve sınırlandırmaması gerektiğini vurgulamak istemiştir.

Hammons, 10.000 den fazla şişe kapağını direklerin yüzeylerine montelemiştir. Sanatçı, beş direkten ikisine basketbol potasını çağrıştırmak için, direğe sardığı spiral ipe dizili şişe kapaklarını potayla direk arasında bağ kurmak için ilişkilendirmiştir (Rich, t.y. : 3. paragraf).

Hammons, (Görsel 5) çalışmasında sıradan, reddedilmiş malzemelerden biri olan şişe kapaklarını, demir basketbol potasını sanatının parçası olarak seçmiş, kurgulamış ve karışık teknikle tasarlayarak izleyiciye sunmuştur.

David Hammons, “*İsimsiz*” (Görsel 6), adlı çalışmasında boyanan tuval yüzeyine gündelik malzemelerden polyesterden yapılmış yırtık, ucuz, kalın siyah tabakalı poşet tuvalin her iki tarafından sarkıtılmıştır. Tuvalin merkezinden olmak üzere sağ alt ve sol üst köşeden kalın orta tonlarda yeşil renkli battaniye örtülmüştür. Bu battaniye yüzeyi sararak sağ üst köşe de kareyi oluştururken sol alt köşe de kendi içerisinde uzun, aşağı sarkan kıvrım oluşturduğu görülmektedir.

Görsel 6. David Hammons, “İsimsiz”, 2010, Karışık Teknik, 60x43 inç

<https://www.levygorvy.com/exhibitions/david-hammons/>

Tuval yüzeyini kaplayan battaniye ve muşamba alttaki tuval yüzeyinde boyanan ya da resmedilen görseli örtme, saklama, eskiliği, yıpranmışlığı, gizlilik çağrıştırmaktadır.

Hammons, bu çalışmasında da Afrika'nın yaşadığı sosyo-kültürel temalarını konu edinerek görünmeyeni görünür kılarak, yaşanan toplumsal sorunları yansıtmak istemiştir. Sanatçı alçak-yüksek kültüre göndermelerde bulunarak ötekileştirme, başkalaştırmaya konu edinerek tuval yüzeyinin arka planındaki hâkikatı gizleyerek örtterek saklamak istemiştir.

David Hammons, 2010 yılında karışık teknikle yaptığı çalışmasında (Görsel 6) çağdaş bir üslup kullanmış bununla birlikte hazır yapım nesnelerini kullanarak Duchamp'a göndermeler de bulunmuştur.

David Hammons'ın “İsimsiz” (Görsel 7) adlı yapıtı için eleştirmen Holland Cotter şöyle söylemiştir: “..., yapıtın Robert Rauschenberg'inkileri çağrıştırdığını ifade ettikten sonra onu “yüceltilmiş çöp” olarak tanımladı” (Wilson, 2015: 174).

Görsel 7. David Hammons, “*Tuvalet Ağacı*”, 2004, Seramik pisuvar, kauçuk boru ve plastik ip.

<https://www.artsy.net/artwork/david-hammons-toilet-tree>

David Hammons, “*Tuvalet Ağacı*”, (Görsel 7) adlı yerleştirmesinin de 2004 yılında seramik pisuvar, kauçuk boru ve plastik ip kullanarak sergi alanı olarak dış mekânı kullanmıştır. Parlak, beyaz, seramik, boyutluluk arz eden hazır yapım olan pisuvar, ip yardımıyla dikey bir şekil de ağacın gövdesine yerleştirilmiştir. Hammons, dış mekânla pisuvarı ilişkilendirerek Fransız öncü sanatçı Marcel Duchamp'ın pisuvarına atıfta bulunmuştur. Pisuvar, üstten iki vidayla kalın kabloyla ağacın gövdesine sıkıştırılmıştır, alt taraftan uzun kalın plastik ipe yerdeki ağaca bağlanmıştır.

Hammons, 20.yüzyıl da Marcel Duchamp'ın pisuvarına atıfta bulunarak 21.yüzyılda farklı bir bakış açısıyla çağdaş bir dille, hazır yapım malzemesini kullanarak yerleştirme yaparak dış mekân da izleyiciye sergilemiştir.

David Hammons, “*İsimsiz (Gece Treni)*”, (Görsel 8) adlı 1989 yılında yaptığı enstalasyon çalışmasında yeşil ve beyaz renklerdeki cam şişeler statik yapısıyla dairesel bir döngü oluşturmuştur. Bu dairesel döngüye her açıdan bakıldığında boyutluluğu algılanmaktadır. Cam şişelerin her bir parçası birbirine yapıştırılarak daireyi tamamladığı ve parça-bütünlülük ilişkisinin sağlandığı görülmektedir. Cam şişelerin duruşunun sergi mekânının da kömür parçalarının bir kaide vazifesi görmüştür.

Görsel 8. David Hammons, "*İsimsiz (Gece Treni)*", 1989, Cam , Silikon Yapıştırıcı ve Kömür, 42 x 42 x 30" (106,7 x 106,7 x 76,2 cm), genişlik ve derinlik değişken.

<http://www.mitosmag.com/new-blog>

Hammons, cam şişelerinde Thunderbird şişelerinin ucuz alkollü marka olduğunu kömür parçalarının ise Afrika halkının siyah kültürünü ve özgürlüğünü simgelemektedir (Hammons, t.y. :1 paragraf). Dolayısıyla Hammons, Afrika-Amerika kültürüne yerel halkın yaşadığı sıkıntı ve sorunları konu edinerek Afrika toplumunun aynası olmuş ve bununla birlikte sanatın anlayışının temsili olmuştur. Sanatçı, günlük, sıradan ve hazır yapım materyalleri sanatına yansıtmış ve bu kültüre ait nesneleri sanata dönüştürerek çağdaş sanatta kendine ait ifade dilini oluşturmuştur.

Sonuç

Sanatın tarihsel sürecin de bahsettiğimiz sanatçıların, sanat anlayışlarını, eserlerinin yaratım ve tasarım aşamaları, çıkış noktaları ve esinlendikleri konu, teknik, dil ve malzeme kullanımların da her türlü yöntem ve stratejiye sınırsız şekilde açık oldukları görülmektedir. Dolayısıyla sanatçıların çalışmaların da yaşadıkları dönem, toplumsal, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik kaosları tematik ve kavramsal olarak eserlerin de dile getirdiklerini görmek mümkündür.

Fernandez Arman, "*Home Sweet Home (Evim Güzel Evim)*", (Görsel 1) adlı eserin de 1960'lı yıllar da yaşanan II. Dünya Savaşı'nın yıkıcılığı, vahşiliğine tanıklık eden bu maskeler günlük hayattaki eşya olan bu maskeler ki o yıllardaki yaşananların dili

olmuştur. David Hammos, *“İsimsiz (Gece Treni)”*, (Görsel 8) adlı yapıtında Afrika-Amerika kültürüne dikkat çekerek Afrika yerel halkın yaşadığı sosyo-ekonomik olarak cam şişe ve kömürleri sanatının malzemesi olarak kullanmıştır. Çağdaş sanatta farklı dili ve günlük eşyaları kullanan sanatçılar, sanatta radikal değişiklikler gerçekleştirmişlerdir. Aynı zaman da sanatların da seçtikleri temsili malzemeyi konu, teknik ve kavramsal olarak kullanmışlardır. Her iki sanatçıda çağdaş sanatta yeniliklere açık olan yollar, yöntemler geliştirerek birçok sanatçı ve sanatçı adaylarının eserlerinde ilham kaynağı olduğu görülmektedir.

Kaynakça

Wilson, Michael. (2015). *Çağdaş Sanat Nasıl Okunur*. (Çev.: Firdevs Candil Erdoğan). (1.Baskı) İstanbul: Hayal Perest Yayınevi.

İnternet Kaynakça:

Arman, (t.y.), Arman, <https://www.whitfordfineart.com/artists/97-arman/biography/>, (E. T: 09.08.2021).

Arman, (t.y.), Arman, <https://expliquemoilartcontemporain.tumblr.com/post/175584571727/accumulation-obsession-madison-avenue-1962>, (E. T: 12.08.2021).

Rich, Marc, (t.y.), 10 Of NYC'S Most Memorable Public Art Installation To Celebrate The 50Th Anniversary Of "Art In The Parks", <https://untappedcities.com/2017/10/20/10-of-nycs-most-memorable-public-art-installations-to-celebrate-the-50th-anniversary-of-art-in-the-parks/3/>, (E. T.: 17.08.2021).

Hammons, David, (t.y.), David Hammons, <https://www.moma.org/collection/works/166461>, (E. T. : 19.08.2021).

Hammons, David, (t.y.), David Hammons, <https://www.moma.org/artists/2486>, (E. T. : 20.08.2021).

Görsel Kaynakça:

Görsel 1. Fernandez Arman, "Home Sweet Home (Evim Güzel Evim)", Bir Kutuda Gaz Maskeleri, 1960, <https://www.dailymagazine.com/arman-works-you-need-to-know/>, Erişim Tarihi :09.08.2021.

Görsel 2. Fernandez Arman, "Tıraş Fırçalarından Venüs", Tate Gallery, Londra, Karışık Malzeme, 1969.

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/arman-bluebeards-wife-t03380>, Erişim Tarihi: 12.08.2021.

Görsel 3. Fernandez Arman, “*Madison caddesi*”, Bir Kutuda Topuklu Kadın Ayakkabıları, 1962.

<https://explicquemoilartcontemporain.tumblr.com/post/175584571727/accumulation-obsession-madison-avenue-1962>, Erişim Tarihi: 10.08.2021.

Görsel 4. Fernandez Arman, “*Petits Déchets Bourgeois (Küçük Burjuva Çöp Kutusu)*”, Karışık Teknik, 1959.

<https://www.artbasel.com/catalog/artwork/20329/Arman-D%C3%A9chets-bourgeois>, Erişim Tarihi: 12.08.2021.

Görsel 5. David Hammons, “*Yüksek Hedefler*”, 1986, Basketbol Potaları, Şişe Kapakları, Karışık Teknik, Yerleştirme Görüntüsü, Cadman Plaza, Brooklyn, New York.

<https://artinthestreets.org/text/dark-angels-of-dust-david-hammons-and-the-art-of-streetwise-transcendentalism>, Erişim Tarihi: 15.08.2021.

Görsel 6. David Hammons, “*İsimsiz*”, 2010, Karışık Teknik, 60x43 inç

<https://www.levygorvy.com/exhibitions/david-hammons/>, Erişim Tarihi: 16.08.2021.

Görsel 7. David Hammons, “*Tuvalet Ağacı*”, 2004, Seramik pisuar, kauçuk boru ve plastik ip.

<https://www.artsy.net/artwork/david-hammons-toilet-tree>, Erişim Tarihi: 17.08.2021.

Görsel 8. David Hammons, “*İsimsiz (Gece Treni)*”, 1989, Cam, Silikon Yapıştırıcı ve Kömür, 42 x 42 x 30" (106,7 x 106,7 x 76,2 cm), Genişlik ve Derinlik Değişken.

<http://www.mitosmag.com/new-blog>, Erişim Tarihi: 20.08.2021.